# בהעלותך ב

א. אויפן פסוק ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם [1], שטייט אין ספרי (און רש"י ברענגט עס בפֵּירושו על התורה): "למה משה דומה באותה שעה, לנר שמונח ע"ג מנורה ודלקו ממנו נרות הרבה [2] ולא חסר אורו כלום, כך לא היתה חכמתו של משה חסרה כלום".

עד"ז שטייט אויך אין מדרש רבה [3] אויפן פסוק, וז"ל: "שמא חסר משה מנבואתו כלום, לאו. למה הדבר דומה, לנר שהי' דולק והדליקו ממנו כמה נרות ואור דליקתו לא חיסר, אף כאן משה משלו לא חיסר כלום, שנאמר [4] ולא קם נביא עוד בישראל כמשה".

דאַרף מען פאַרשטיין [5]: צו דעם משל פון נר, אַז דורכן אָנצינדן פון אים אַנדערע נרות פעלט אין אים גאָרניט, איז דאָך לכאורה ניט נוגע דער אָרט וואו דער נר געפינט זיך — און ווי מען זעט טאַקע, אַז אין מדרש שטייט בלויז "לנר שהי' דולק" און עס שטייט ניט וואו דער נר האָט זיך געפונען — צוליב וואָס שטייט אין ספרי (און אין רש"י) "שמונח ע"ג מנורה"?

אויך אין מדרש איז ניט מובן, וואָס ער איז מסיים "שנאמר ולא קם נביא עוד בישראל כמשה": אפילו לויט דער ס"ד פון מדרש אַז "חסר משה מנבואתו", קען דאָך אויך געמאַלט זיין, אַז מצד גודל העילוי פון נבואת משה, איז אפילו לאחרי ווי "חסר" [6], איז ער נאָך אַלץ גרעסער פון אַלע אַנדערע נביאים און אויך פון די זקנים [7]. היינט וואָס איז די ראי' פון פסוק "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה" אַז "לא חיסר כלום"?

ב. פאַראַן מפרשים וואָס גיבן אָ טעם אַף דעם וואָס דורכן "ואצלתי גו'" האָט ביי משה'ן גאָרניט געפעלט, אַז דאָס איז דערפאַר וואָס ביי איבערגעבן אָ דבר רוחני איז בכלל ניט שייך קיין חסרון [8].

אָבער דערפון וואָס דער ספרי און רש"י זאָגן דעם ענין בסגנון פון אָ חידוש אַז משה איז דאָן געווען "דומה לנר כו'", ובפרט אַז אין מדרש איז

1) פרשתנו יא, יז.

2) בפרש"י: והכל מדליקין הימנו. וראה לקמן הערה 5, 30.

3) פט"ו, יט.

4) ברכה לד, י.

5) וגם אינו מובן מ"ש רש"י "והכל מדליקין הימנו" — דלכאורה: (א) הרי רק הזקנים קבלו מרוחו של משה, ומהו "הכל"? (ב) "ואצלתי גו'" הי' רק פעם אחת, וא"כ הו"ל לומר "לנר שמונח ע"ג מנורה ודלקו ממנו הכל" (ע"ד לשון הספרי), ומהו הלשון "והכל מדליקין כו'" שמורה שתמיד מדליקין הימנו?

6) ובפרט, ש(לפי הס"ד) אומר "שמא חסר משה מנבואתו כלום".

7) וכמו ב"ונתתה מהודך עליו" (על יהושע), דהגם שהלשון "ונתתה" מורה ש־משנתן משה מהודו ליהושע נחסר אצלו (כדלקמן סעיף ב'. וראה לקמן הערה 12, שכ"ה גם דעת הספרי ורש"י), ובכל זה, "פני משה כחמה פני יהושע כלבנה" (ספרי ורש"י פנחס כז, כ).

8) ראה ראב"ע כאן: כי הרוח כמו החכמה, ואם תינתן מחכמת ראובן לשמעון לא תחסר חכמת ראובן רק נשארת כאשר היא.

דער קס"ד „שמא חסר כו' " און מ'דאַרף אַנקומען צו אַ ראי' פון אַ פסוק אַז „לא חיסר כו' ", איז מוכח, אַז אויך ביים איבערגעבן אַ דבר רוחני איז שייך אַ חסרון.

אַ ראי' נוספת אַז אויך דורך השפעה רוחנית קען ווערן אַ חסרון ביים משפיע, איז פון פסוק „ונתתה מהודך עליו" [9] (דער ציווי למשה ער זאָל גאָבן פון זיין „הוד" צו יהושע):

פון דעם וואָס דער פסוק באַנוצט זיך מיטן לשון „ונתתה" (דו זאָלסט גאָבן, פונקט ווי איינער גיט אַ מתנה צום צווייטן און זי איז שוין מער ניטאָ ביים נותן) — כאָטש ער האָט געקענט נוצן אַן אַנדער לשון (ווי דאָ — אויך בנוגע משה — „ואצלת", אַדער ווי בענין משה וגם יהושע דאַרט גופא, מיט צוויי פסוקים פריער, שטייט דער לשון „וסמכת את ידך עליו") — איז קענטיק [10], אַז די השפעה פעת ההוד פון משה איז טאַקע גאָר אין אַן אופן פון „נתינה", ד. ה. אַז דורכן גאָבן פון זיין הוד צו יהושע'ן האָט זיך טאַקע געפעלט דער (חלק [11]) הוד פון משה'ן [12].

און ווי דער מדרש [13] זאָגט דאַרט אויף יענעם פסוק: „וסמכת את ידך עליו — כמדליק נר מנר, ונתתה מהודך — כמערה מכלי לכלי". ד. ה. אַז בלויז דער ענין פון „וסמכת גו' " איז געווען באופן פון „מדליק נר מנר" (אַז ביי משה'ן האָט דורך דעם גאָרניט געפעלט), אָבער דער ענין פון „ונתת מהודך" איז געווען באופן פון „מערה מכלי לכלי", וואָס דורכן אי־בערגיסן פון איין כלי אין אַ צווייטער, פעלט די משקה אין די פריערדיקע כלי.

ג. נוסף לזה וואָס אויך ביי אַ השפעה רוחנית איז (כנ"ל ס"ב) שייך אַ חסרון

(נאָר עס קען אויך זיין אַ השפעה „כמדליק מִנר לנר" — און ווי מען זעט ביי דער השפעה פון משה צו יהושע, וואו עס זיינען געווען ביידע אופנים: „וסמכת — כמדליק נר מנר, ונתתה מהודך — כמערה מכלי לכלי")

איז פון דעם וואָס דער מדרש מוז ברענגען אַ ראי' „שנאמר ולא קם עוד

---

9) פנחס שם.

10) אבל לולא השינוי מהנאמר לפני זה בענין דומה „ואצלתי" „וסמכת" — הי' אפ"ל (בדוחק עכ"פ) ש„ונתתה" הוא שם המושאל.

ועפ"ז יומתק המשך דברי המדרש שם (נעתק לקמן בפנים) „וסמכת את ידך עליו — כמדליק מנר לנר, ונתתה מהודך — כמערה מכלי לכלי" — כי (עיקר) הוכחת המדרש לפרש ש„ונתתה" הוא „כמערה מכלי לכלי" היא, לפי שבתחלה נאמר „וסמכת" ואח"כ משנה ואומר „ונתתה".

11) ראה ספרי ורש"י שם: מהודך ולא כל הודך.

וי"ל, שגם לפי המדרש „כמערה מכלי לכלי" — רק חלק חסר. ובזה יומתק הל' „כמערה" ולא „כמריק" (כבשהש"ר פ"א, ג*) — כי בשעת מ"ת „הורקה" — מל' „ריק" — התורה מן השמים (ראה שבת פט, א: „תורה היכן היא"), משא"כ ב„ונתתה מהודך" — רק חלק מההוד ניתן ליהושע.

12) בילקו"ש פנחס שם: „מהודך ולא כל הודך למה משה דומה לאבוקה . . לא חסר כלום". אבל מזה שהספרי ורש"י אינם מפרשים זה שם — אף שא"א ללמוד זה מ„ואצלתי גו' ", שהרי שם נאמר ונתתה — מוכח שס"ל שנחסר מהודו של משה, כפשטות ומשמעות הלשון (וכדעת המדרש שם המובא לקמן בפנים).

13) פכ"א, טו.

---

*) ואף דשם קאי אלשון הכתוב „שמן תורק שמך" — באם גם ב„ונתתה מהודך" הי' באופן זה, הי' גם כאן נאמר לשון זה.

נביא כו' ", איז מוכח, אַז מצד פשטות הענין וואָלט מען געזאָגט ווי דער קס"ד אַז דער "ואצלתי גו' " האָט יע געבראַכט אַ חסרון, נאָר דער פסוק ולא קם גו' איז מכריח דעם מדרש צו מחדש זיין אַז "משה משלו לא חסר כלום".

איז אָבער ניט מובן:

א) אין פסוק "ואצלתי גו' " שטייט ניט דער לשון נתינה. איז פאַרוואָס זאָל מען אָנגעמען — וועט ניט דער פסוק "ולא קם גו' " — אַז "ואצלתי" איז געווען אין אַן אופן פון חיסר און ניט כמדליק נר מנר?

ב) אויב מצד פשטות הענין דאַרף אויסקומען אַז דורך "ואצלתי גו' " האָט געפעלט ביי משה'ן, איז ווי זאָגט דער ספרי — און בפרט רש"י — בפשטות אַז "לא חיסר אורו כלום", ניט ברענגענדיק דערצו קיין ראי'?

ג) וויבאַלד אַז אין פסוק ואצלתי גו' שטייט ניט דער לשון נתינה, כנ"ל, דאַרף מען דאָך זאָגן, אַז דער קס"ד "חסר משה מנבואתו" (וואָס דער מד־רש דאַרף אים באַווייזן) איז (ניט מצד לשון הפסוק, נאָר) מצד דעם ענין וואָס איז דאָס מכריח (וכדלקמן ס"ז).

אָבער לפי"ז האָט דאָך דער מדרש געדאַרפט (ניט בלויז ברענגען אַ ראי' צו זיין חידוש, נאָר אויך) מסביר זיין און מבטל זיין הכרח הענין?

ד. ס'איז פאַראַן נאָך אַ מדרש [14] (אין דעם ענין פון "ואצלתי מן הרוח גו' ") וואָס זאָגט אויך אַז "משה לא חסר כלום".

אָבער יענער מדרש פאַרגלייכט דעם אויבערשטנס זאָגן צו משה'ן "ואצלתי גו' ", צו אַ מלך וואָס האָט געזאָגט צו זיין שומר (וועט דער שומר האָט פון אים פאַרלאַנגט "הבא עוד אחרים שישמרו עמי" —) "והוי יודע שאין אני נותן להם שכר שמירה משלי אלא מתוך שכר שנתתי לך משם הן נוטלין שכרן". און דער מדרש פירט אויס: "ואעפ"כ משה לא חסר כלום שלסוף ארבעים שנה אמר לו [15] קח לך את יהושע בן נון ונתתה מהודך עליו מה כתיב [16] ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו".

— איז דערפון קענטיק, אַז מתחלה האָט ביי משה'ן טאַקע געפעלט — וויבאַלד אַז די זקנים האָבן געזומען זייער שכר, פון דעם שכר וואָס איז באַשטימט (און געגעבן) געוואָרן צו משה'ן. נאָר דערנאָך איז "לא חסר כלום", ווייל דער אויבערשטער האָט עס אים שפעטער משלים געווען [17].

וואָס דערמיט איז אויך פאַרשטאַנ־דיק, וואָס אין דער ראי' פון מדרש (אַז "ואעפ"כ משה לא חסר כלום") פון פסוק "קח לך את יהושע גו' ", און "ויהושע בן נון מלא רוח חכמה גו' ", איז ער מדגיש "שלסוף אר־

14) פט"ו, כה.

15) פנחס כז, יח.

16) ברכה לד, ט.

17) בדעת זקנים מבעה"ת (פרשתנו יא, יז): משל למלך כו' מתוך שכר כו' ומסיים: משל לנר כו'. אבל בפשטות — ובפרט שבמדרש שלפנינו אינו מסיים "משל לנר" — מהלשון "מתוך שכר כו' " משמע כ־בפנים. וראה סה"מ תרכ"ח ע' סו (הובא לקמן הערה 25).

ועפ"ז יומתק: (א) מ"ש "ואעפ"כ משה לא חסר כלום". (ב) מ"ש "משה לא חסר" — ולא "משלו לא חסר" כבפיסקא יט במדרש. (ג) מה שדוקא בפיסקא זו מוסיף "שלסוף ארבעים שנה", ולא בפיסקא יט — אף שהכתוב "ולא קם נביא גו' " המובא שם, נאמר לסוף מ' שנה — כדלקמן בפנים.

בעים שנה כו' " — ווייל עס קען זיין אַז דער אויבערשטער האָט משלים געווען משה'ן (וואָס עס האָט זיך ביי אים געפעלט בעת'ן "ואצלתי גו' ") ערשט "לסוף (אַדער במשך פון די) ארבעים שנה", ווען ער האָט אים געזאָגט "קח לך את יהושע וגו' ".

ה. ע"פ הנ"ל, קומט צו נאָך אַ קשיא אין דעם פריערדיקן מדרש וואָס ברענגט אַ ראי' צו "משה משלו לא חיסר כלום" (ד. ה. אַז אויך בעת דעם "ואצלתי גו' " האָט זיך ביי משה'ן גאָרניט געפעלט) פון "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה":

דער פסוק "ולא קם נביא גו' " שטייט דאָך "לסוף ארבעים שנה". איז אפילו אַז מ'וועט שוין מסביר זיין ווי פון דעם פסוק איז געדרונגען אַז משה'ס נבואה איז געווען אין דער זעלבער מדריגה ווי פריער — קען דאָך אָבער זיין אַז בעת דעם "ואצלתי גו' " איז "חסר משה מנבואתו", נאָר דערנאָך, "לסוף ארבעים שנה" — האָט עס אים דער אויבערשטער משׂ־לים געווען. ווי אַזוי איז דער מדרש מוכיח פון דעם פסוק "ולא קם גו' " אַז אויך בעת דעם "ואצלתי גו' " איז "לא חיסר כלום"?

ו. איז דער ביאור אין דעם:

כאמור לעיל (ס"ג), אַז ווי עס לייגט זיך בפשטות, האָט דער "ואצל־תי" געדאַרפט פועל'ן *[17] אַ חסרון אין משה'ן [18] — וואָס דעריבער, בשעת דער מדרש איז מחדש אַז "לא חיסר כלום", דאַרף ער מסביר זיין ווי אַזוי "לא חיסר כלום" — און דאָס מיינט דער מדרש מיט "שנאמר ולא קם גו' ": ווייבאַלד אַז "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה", דערפאַר האָט גע־קענט זיין די האצלה פון רוחו של משה אין אַן אופן פון "לא חיסר כלום", כדלקמן.

ועד"ז איז אויך בנוגע צום ספרי (און רש"י), אַז מיטן מוסיף זיין די ווערטער "שמונח ע"ג מנורה" איז ער מבאר דעם טעם וואָס ביי משה'ן זיך גאָרניט געפעלט דורכן "ואצלתי",

---

*17) ראה ג"כ שקו"ט ברמב"ן פרשתנו יא, יז.

18) ולכאורה י"ל שזהו ג"כ פי' (ה־עיקרי, ש"מצאנו לו חבר" — ב)ואצלתי — וע"ד (תולדות כז, לו): לקח ברכתי ויאמר (אעפ"כ) הלא אצלת לי ברכה. וכ־מפורש בפרש"י שם "אצלת, לשון הפרשה כמו ויאצל (ס"א ויצל)" *, כי ואצלתי אצלת ויאצל — כולם פעל ותוכנם פעולה, משא"כ אציל' (שרש"י מביאו לראי' אשר ואצלתי כאן פי' וארבי) — הוא שם התואר. אלא שבואצלתי יש הכרח "מבחוץ" שלא לפרשו מל' הפרשה (וכבפנים) ולכן מוכרח הפי' בדוחק **.

ועפ"ז יומתק מה שרש"י (בפי' ואצלתי) מסתייע מהתרגום ורק אח"כ מביא "כמו ואל אצילי כו' " (כי מל' המקרא בפ"ע — ה"ז כמו ויאצל. וכבפי' תולדות).

---

*) לפענ"ד נכונה הגירסא המובאת (ב־כמה דפוסים) בחצע"ג "כמו ויצל" (ויצא לא, ט) — והוא ממש ל' רש"י שם (לא, טז): כל ל' הצלה שבמקרא ל' הפרשה. (ומה שלא פרש"י זה בפסוק "ויצל" (הקוד־מו) (לא, ט) — כי שם מצ"ע יל"פ גם מל' גאולה וכיו"ב (מ"החליף את משכורתי גו' "), והמעתיק לא שם לבו להנ"ל (להצלה שבמקרא — ל' הפרשה) והוקשה בעיניו ה' שייכות ד"אצלת והפרשה" ל"ויצל" ו"תירץ" זה ע"י הוספת א' ונעשה "ויאצל". וק"ל.

וע"פ זה יתורץ בפשטות מה שלא הביא רש"י בתולדות שם "כמו ואצלתי" — אף שנאמר (בפ' בהעלותך גופא) לפני "ויאצל" וגם דומה יותר ל"אצלת" שבפ' תולדות — כי ראייתו מפ' ויצא, כנ"ל.

**) ואחרי שרש"י מפרש כן ב"ואצלתי" — גם ב"ויאצל" הפי' כן לרש"י בפ' בהעלותך, דאי לא תימא הכי — הו"ל לרש"י לפרש (ב"ויאצל") ששונה פירושו מהסמוך לו באותו ענין.

ווייל ער איז געווען דומה צו אַ „נר שמונה ע"ג מנורה", כדלקמן.

דאָס הייסט, אַז דער ספרי (ורש"י) און מדרש — כאָטש ביידע זאָגן אַז ביי משה'ן האָט זיך ניט געפעלט דורך „ואצלתי גו' " זיינען זיי אַבער מחולק אין דעם טעם הדבר: דער ספרי און רש"י זאָגן, אַז דאָס איז ווייל משה איז דאָן געווען ווי אַ „נר שמונה ע"ג מנורה", און דער מדרש זאָגט אַז דאָס איז מצד דעם גודל העילוי פון מדריגת נבואת משה, וואָס „ולא קם נביא עוד בישראל כמשה".

ז. וועט מען עס פאַרשטיין בהקדים אַ דוגמא פון אופני הלימוד פון אַ רב מיט אַ תלמיד: אויב זיי זיינען בערך אייניער צום צווייטן — איז דער חילוק צווישן זיי לערנענדיג אַן ענין אַז דער תלמיד מוז אַנקומען צו (מער) הסברה ואריכות הדיבור (משא"כ דער רב), עס בלייבט אַבער אויך אין דער אריכות ההסברה — די איידלקייט פון דעם רב'ס שכל — דער ענין איז ניט אַוועק געגיין פון זיין דרגא ווי זי איז באַם רב.

(וע"ד החילוק פון משנה ובריית׳א וגמרא — ובל' הרמב"ם [19], אַז די רייד פון רבינו הקדוש אין משנה איז „דבר קצר וכולל ענינים רבים והי' הכל מבואר לו לחדוד שכלו אבל למי שהוא פחות ממנו הענין ההוא עמוק בעיניו". און דערפאַר האָט מען שפעטער מחבר געווען תוספתא און ברייתא, אַבער זיי זיינען געווען ניט „כצחות דברי ה' משנה ולא כתקון ענינים וקוצר מלים". ביז אַז דערנאָך האָט מען געדאַרפט אַנקומען צום חיבור פון „תלמוד" וכו').

19) פיה"מ — בהקדמתו — ד"ה אחר כן ראה.

אויב דער תלמיד איז אַבער בריחוק הערך פון רב, ער איז אין אַנאַנדער „וועלט" — מוז מען אים געבן משלים פון זיין „וועלט". דער ענין ווי ער איז אין דער וועלט פון דעם רב איז ניט פאַרשטאַנדיק לגמרי, ד.ה. ער איז ניטאָ אין דעם שכל פון תלמיד. אַז דער ענין „גייט אַוועק" פון דער וועלט (אידלקייט) פון רב — דאַמאָלס קען ער ווערן בדרגא פון דעם תלמיד. וע"ד ווי אין די מחז"ל הנ"ל: מיר פאַרשטייען ניט וואָס איז דער „רוח" פון משה'ן, אָדער זיין „הוד" (ובמילא אויך ניט דעם „ואצלתי" „ונתתה" אין דעם) און דערפאַר זאָגט מען דעם משל „נר" א.ז.וו.

א צווייטע נקודה אין דעם: אַז דער רב איז מוסיף זיין תלמיד הסברה ודיבור אין דעם שכל וענין — גייט ער ניט אַוועק פון זיין דרגא (לגמרי), משא"כ אַז ער גיט עם אַ משל פון דעם תלמיד'ס וועלט. אַנשטאָט „רוח" „הוד" — רעדט ער וועגן „נר" „כלי".

ח. האמור לעיל איז אַ הסברה בדרך אפשר — צו המבואר בחסידות, וואָס דורך דעם וועט מען פאַרשטיין בעניננו:

עס שטייט אין חסידות [20] וועגן די יאָרן וואָס אדה"ר, די אבות (אברהם, יעקב) און יוסף האָבן געגעבן צו דוד המלך [21], אַז דאָס וואָס דורך

20) ספהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך פ"ב. סה"מ הנ"ל שם. (וראה ספהמ"צ שם, סה"מ שם (ע' סה) ובליקוטי לוי יצחק (ח"א) לזהר — ע' קלו, הטעם מה שדוד חי רק ע' שנה ולא ק"מ שנה).

21) זח"א קסח, א. ונתבאר בספהמ"צ שם ובסה"מ שם (ע' סב ואילך). לקלוי"צ שם ע' קל ואילך.

ובזהר שם ואילך (ונתבאר בארוכה ב' מקומות הנ"ל) — גם הטעם מה שלא נתן לו יצחק (ובמקומו — נתן יוסף).

דעם אַוועקגעבן פון זייערע יאָרן צו דוד המלך האָבן די יאָרן געפעלט ביי זיי[22] — ניט "כמדליק נר מנר" — איז עס ווייל אדה"ר און די אבות ויוסף זיינען געווען אין דער מדריגה פון אצילות, און דוד איז בחינת ה' מלכות וואָס קומט אַראָפּ אין בי"ע. און וויבאַלד אַז אצילות לגבי בי"ע איז באין ערוך, איז בכדי אַז די המשכה פון אצילות (פון אדה"ר און די אבות ויוסף) זאָל קומען אין בי"ע (דוד), מוז זי "אַוועקגיין" פון אצילות.

ובדוגמת אַ נר, וואָס (כאָטש אַז דורך זיין לייכטן בסמיכות מקום, פעלט זיך גאָרניט אין אים, איז אָבער) אויב מ'וויל אַז זיין ליכטיקייט זאָל אָנקומען למקום רחוק, מוז מען צונעמען דעם נר פון זיין פריערדיקן אָרט און אַריבערפירן אין דעם נייעם אָרט.

און דערמיט איז חסידות אויך מסביר[23] פאַרוואָס די המשכת ההוד פון משה צו יהושע איז געווען אין אַן אופן פון נתינה, און ניט "כמדליק נר מנר" — וואָרום יהושע און משה זיינען געווען באין ערוך זה לזה, און דעריבער, איז כל זמן דער אור געפינט זיך במקומו ומדריגתו של משה, קען ער ניט אָנקומען צו יהושע; און בכדי אַז יהושע זאָל יע האָבן דעם אור, האָט דער אור געמוזט "אַוועקגיין" און נחסר ווערן פון משה'ן.

ועפ"ז איז אויך פאַרשטאַנדיק דער טעם הקס"ד פון מדרש, וואָס ווייזט אַז אַן דער באַוואָרענישן פון מדרש ווּאָלט מען אָנגענומען (כנ"ל ס"ו) אַז די השפעה פון משה'ן צו די זקנים איז געווען באופן וואָס האָט געפועל'ט אַ חסרון ביי משה'ן — כאָטש אין דעם פסוק "ואצלתי גו'" שטייט ניט דער לשון נתינה — וואָרום מצד דעם ריחוק הערך פון די זקנים[24] לגבי משה'ן (וואָס זיי זיינען דאָך נידערי־קער אפילו פון יהושע), איז בכדי אַז רוחו של משה זאָל אָנקומען צו זיי מוז ער אַוועקגיין (נחסר ווערן) פון מקומו ומדריגתו של משה[25].

ט. ולכאורה, וואָס איז טאַקע דער טעם פון ספרי (ורש"י) און מדרש, אַז ביי משה'ן האָט ניט געפעלט דורכן "ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם" — קען מען עס מסביר זיין אין צוויי אופנים:

---

22) שלכן נאמר ע"ז "חיים שאל ממך נתת לו" (תהלים כא, ה. זהר שם), כי זהו דוגמת "הנותן מתנה לחבירו, שמשנותנה לחבירו נחסרת אצלו" (ספהמ"צ שם קט, ב. וראה גם סה"מ שם ע' סו).

23) סה"מ שם.

24) ועפ"ז יומתק מה שרש"י בפרשתנו מעתיק לפני פירושו, התיבות "ושמתי עלי־הם" — אף שלכאורה, מה שהוזקק לפרש "שאין אורו חסר כלום" הוא מצד "ואצלתי מן הרוח אשר עליך", ומאי נפק"מ מי הוא המקבל — כי הס"ד לומר ש"אורו חסר" הוא מצד ריחוק הערך של "עליהם" — הוקנים.

25) ע"פ מ"ש בפנים, יובן מ"ש בסה"מ שם "וכך הי' במשה שנאמר בו ונתתה מהודך עליו נתינה ממש שנחסר בו אותו האור שנתן ליהושע, וכן לזקנים דכתיב ואצלתי . . לפי שהוא מגבוה לנמוך"

— דלכאורה: (א) מדוע מקדים בהמאמר ההוכחה מ"ונתתה" שבפ' פנחס לפני "ואצל־תי" שבפ' בהעלותך? (ב) מכיון שדיעה השני' שבמדרש יחידאה היא, וברוב המקו־מות (ספרי, רש"י ודיעה הראשונה שבמדרש) מבואר שגבי זקנים לא נחסר מאורו של משה — למה כותב בהמאמר "וכן לזקנים כו'"? —

כי ההוכחה ל"הכלל שבכל מקום שצריך ירידה . . בהכרח שיחסר כו'", היא מ־"ונתתה מהודך עליו". משא"כ מ"ואצלתי מן הרוח" אינו ראי' — שהרי לא נאמר שם נתינה. אלא שלאחרי שכותב שב"ונתתה מ־

א) אַז דאָס איז מצד דעם וואָס משה איז דאָן געווען אין אַ נידעריקע מדריגה, אַזאַ מדריגה וואָס איז בערך הזקנים.

ב) אַז אדרבה, דאָס איז מצד דעם גודל העילוי פון משה"ן, אַז ער האָט געקענט מאיר זיין, בלייבנדיק במקומו ומדריגתו, אויך למקום רחוק שלא בערכו.

און אין דעם זיינען מחולק דער ספרי (ורש"י) מיטן מדרש:

מצד פשט און הלכה (רש"י וספרי) וואָס זיינען פאַרבונדן מיט עשי', קומט אויס, אַז משה איז דאָן געווען אין אַ מדריגה וואָס איז בערך צו די זקנים. וואָרום וויבאַלד אַז "לא נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל"[26], איז דאָך פאַרשטאַנדיק, אַז דורכן חטא ה' מתאוננים איז געווארן אַ ירידה אויך אין משה"ן, ביז אַז (ווי רש"י זאָגט פריער[27]) "תשש כחו של משה כ' נקבה" (בחי' מלכות מקור לבי"ע).

און דערפאַר שטייט אין ספרי און רש"י, אַז "באותה שעה"[28] איז געווען משה גלייך צו אַ "נר שמונח ע"ג מנורה": אַז דער טעם דערפון וואָס ער האָט ניט געדאַרפט האָבן קיין ספע' ציעלע ירידה בכדי צו משפיע זיין צו די זקנים — ניט ווי אַ נר, וואָס בכדי צו לייכטן למקום רחוק דאַרף ער נעמען ווערן ממקומו הראשון — איז עס, ווייל באותה שעה איז ער שוין געווען "מונח ע"ג מנורה" (בחי' מלכות[29]), ער האָט שוין יורד געווען אין אַזאַ דרגא וואָס "הכל[30] מדליקין הימנו".

אָבער מצד מדרש אגדה, פנימיות התורה, איז דער הסבר[31] לאידך גיסא: אַז דאָס וואָס "משה משלו לא חסר כלום" איז עס מצד זיין גודל העילוי:

וויבאַלד אַז "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה"[32], איז דעריבער ביי אים ניט געווען קיינע הגבלות, און ער האָט געקענט מאיר זיין למקום רחוק, בלייבנדיק במקומו ומדריגתו[33]

(ממכתב תשכ"ו)

---

הודך" נחסר האור מצד ריחוק הערך של יהושע, מוסיף "וכן לזקנים כו'" (כדיעה השני' שבמדרש), כי בפשטות צ"ל שגם גבי הזקנים הי' צ"ל ההמשכה באופן של חסרון — ובמכ"ש ממה שהוצרך להיות כן גבי יהושע.

26) ברכות לב, א. פרש"י תשא לב, ז.

27) פרשתנו יא, טו. ולהעיר גם מ' ספרש"י יא, כב "ואיזו קשה זו או שמעו נא המורים".

וי"ל, שהדיעה שהובאה בסה"מ שם היא כדעת ר"ש (ברש"י שם) שגם באותה שעה הי' משה בדרגת "בכל ביתי גו'". ודעת הספרי ורש"י כאן היא כדעת ר"ע שם. ולהעיר, שדעת ר"ע היא כמשמעו — והרי פרש"י עה"ת ענינו — לכל לראש — פשט.

28) ועפ"ז יובן הלשון "באותה שעה", דלכאורה — מיותר.

29) לקו"ת פרשתנו לב, א.

30) לשון רש"י כאן. וע"פ מ"ש בפנים, יתורצו הקושיות הקושיל דלעיל הערה 5 — כי כוונתו בזה להדגיש ירידתו של משה, שהי' דומה באותה שעה לנר שמונח ע"ג מנורה, שכולם יכולים תמיד להדליק מדרגא זו.

31) ולהעיר, שלפי המבואר בפנים, גם לפי דיעה השני' שבמדרש הי' משה אז במדריגה נעלית יותר מכמו שהי' לפי דעת הספרי ורש"י.

32) ברכה לה, י. וראה פרשתנו (יב, ז-ח) ובמפרשים. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ז ה"ו. פיה"מ פ' חלק ביסוד הז'. מו"נ ח"ב פל"ה. פל"ט.

33) וע"ד שנבואת משה הייתה באופן שגופו עומד על עמדו (ראה בהמצויין בהערה הקודמת).